

Jaume Farriol, l'escriptor vora l'estany

Text: Xevi Planas

L'agudesia de la seva ploma l'ha convertit en un dels articulistes més punyents de la premsa del país. Jaume Farriol, que es va donar a conèixer com a escriptor amb el llibre *Banyoles vora el llac*, és un dels autors catalans que conrea amb més èxit la literatura d'humor. Ara la seva il·lusió és jubilar-se d'aquí a un parell d'anys per poder-se instal·lar definitivament a la seva Banyoles natal.

Fotos: Josep Maria Oliveras

uines diferències substancials trobeu entre la Banyoles de la vostra infantesa i la d'avui dia?

– La Banyoles de quan jo era petit era una Banyoles de 6.000 habitants. Els qui vivíem al centre ens coneixíem tots. S'hi respirava un ambient de poble tancat. Hi havia el caciquisme típic d'aquests casos. L'Església manava molt. Avui dia Banyoles ja és una ciutat. Llavors era un poble que tenia el títol de ciutat,

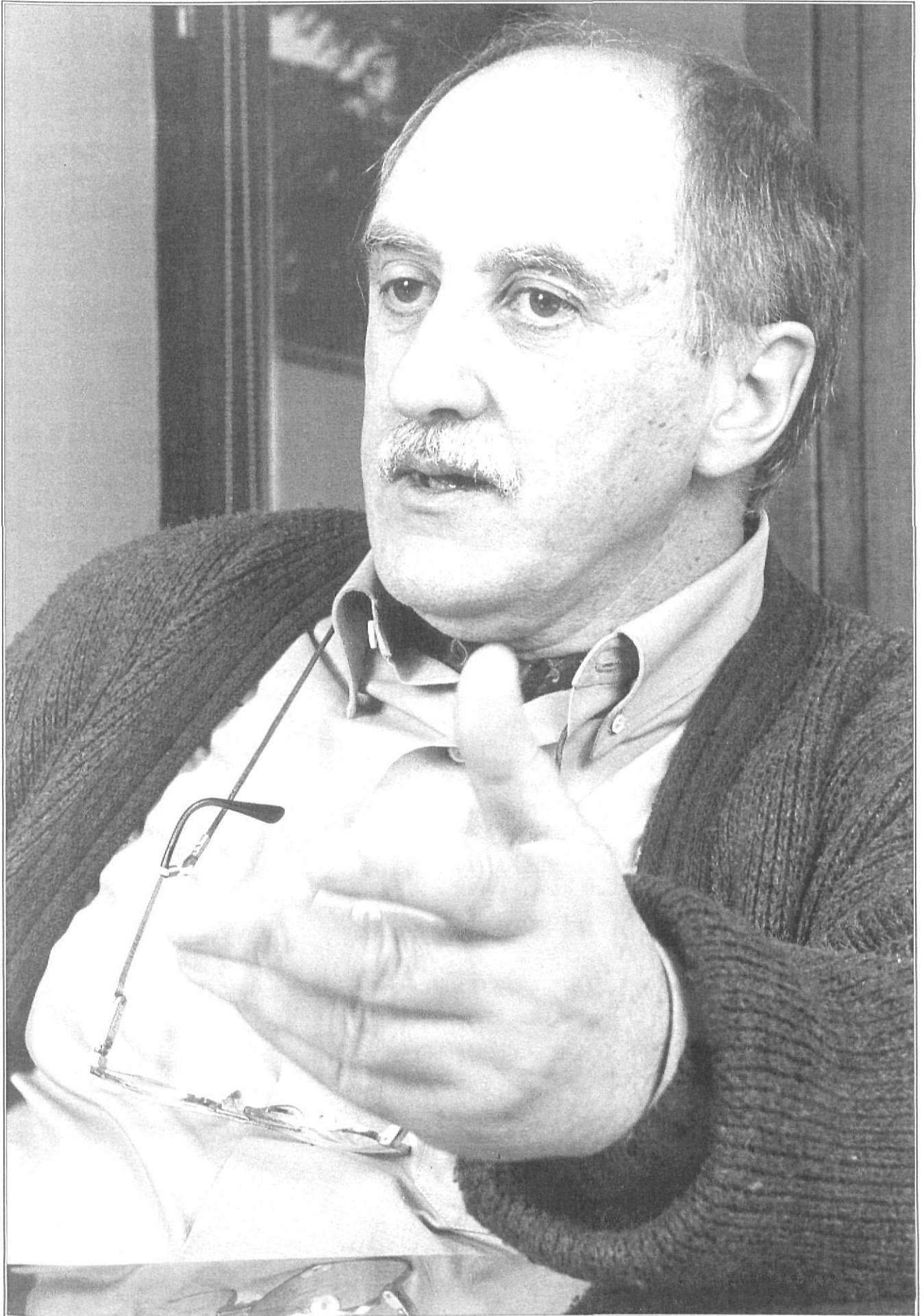
però que realment no ho era. Ara s'ha obert, però ha perdut pel que fa a activitats. La gent s'escapa el cap de setmana. Sembla que tothom tingui un apartament a l'Escala. Vas un diumenge a l'Escala i t'hi trobes tot Banyoles.

– *Us agrada la Banyoles d'ara?*

– Els banyolins d'abans ens trobem en un estat de desconcert. Hem perdut la Banyoles del passat i encara no sabem com serà la del futur. Banyoles viu un moment crític. No en el sentit negatiu, sinó en el sentit de canvi. Pot evolucionar positivament o pot evolucionar d'una altra manera ben diferent. Banyoles ha estat sempre un nucli amb una dinàmica molt important, un pol d'atracció que ha aglutinat la gent de la comarca. Estava ben equilibrada econòmicament, perquè tenia una indústria notable i diversificada, tenia un comerç considerable i tenia una mica, no gaire, de força turística.

– *Ara aquest equilibri s'ha trencat?*

– La indústria banyolina ha caigut en l'última dècada. El comerç té el problema d'haver de competir amb els hipermercats que hi ha a Girona. S'ha de reorientar tot. Si no, hi ha el perill que Banyoles es converteixi en una ciutat

Jaume Farriol i Montserrat va néixer el 2 de juny del 1932 al carrer de Sant Martíria de Banyoles, el mateix carrer on van néixer dos altres escriptors de la capital del Pla de l'Estany: Pere Verdaguer i Salvador Oliva.

Escriptor, periodista i activista cultural, es va llicenciar en Enginyeria Tèxtil i treballa en una empresa del ram del tèxtil, en la qual ocupa un càrrec directiu. Viu entre Banyoles, on té intenció d'establir-se definitivament d'aquí a un parell d'anys, i Lliçà d'Amunt, a la Vall del Tenes, topònim modern que ell va posar en circulació juntament amb altres companys seus de la Colla del Pa amb Tomàquet, amb els quals va organitzar la Volta en Carro als Països Catalans.

Ha publicat els llibres *Banyoles vora el llac* (1966), *El clar país* (1969), *Diccionari de butxacó*

dormitori. Espero que s'hi trobarà una sortida. La gent de Banyoles és molt emprenedora i no es resigna a veure-ho passar tot.

– *Quins fets de la vostra infantesa us han marcat més?*

– Tinc records d'algunes escenes de quan bombardejaven el camp d'aviació durant la guerra. També tinc ben presents els avions que van caure a l'estany, els soldats de Franco caminant pel carrer... Els nanos ens inventàvem jocs senzills i molt actius, perquè havíem de fer córrer la imaginació. De vegades jugàvem a explicar-nos històries. D'aquesta manera vaig començar una etapa d'estimular la *fabulació*. *Ens divertíem molt, perquè nosaltres mateixos érem els protagonistes de les històries. Vaig tenir una infància molt feliç.*

– *Quins considereu que són els encants de Banyoles, a part de l'estany?*

– Quan jo era petit, Banyoles vivia molt d'esquena a l'estany, que quedava separat del centre. A l'estany hi anàvem uns pocs a llegir, i prou. Algun diumenge, la gent hi anava a fer un volt, i para de comptar. Ara la gent s'hi aboca, fa la volta a l'estany. A peu, amb bicicleta, amb cotxe o com sigui. A part de l'estany, però, Banyoles té altres encants. La part de l'oest i del nord de la ciutat, que és més muntanyosa, presenta un paisatge agrest molt bonic. També ho és el de la part de llevant i del sud, que és més plana i té un aspecte més empordanès. L'entorn de Banyoles ens ha marcat molt. És per això que hi volem tornar sempre els que n'hem

“

«En aquest país pots ser un dramaturg mediocre i la gent no para de lloar-te, però pots ser un bon escriptor i no et valora ningú»

”

hagut de marxar per raons de feina. Amb la dèria de tornar a Banyoles, he viatjat relativament molt poc.

– *Vós treballau en el ram del tèxtil i escriviu per afició. Us hauria agradat ser un escriptor professional, dels que poden viure dels seus textos?*

– Sí. Sense cap dubte. De petit, jo volia ser escriptor. Tenia l'habitació plena de papers que escrivia. La meua vocació sempre ha estat escriure. Volia estudiar Filosofia i Lletres, perquè em semblava que era la carrera que em podia ajudar més a l'hora d'escriure. En el temps en què estudiava, però, el senyor Brugulat, que m'apreciava molt i era el director de l'acadèmia a la qual jo anava, em va aconsellar que estudiés una altra carrera que em donés més possibilitats de guanyar-me la vida. La carrera d'enginyer llavors era atractiva, perquè n'hi havia pocs i era molt fàcil

“

«Si les conferències abans de sopar no anaven bé, i després de sopar tampoc, el millor era trobar-nos per sopar i portar el conferenciant al restaurant»

”

que et sortís una feina. En aquell moment, érem pocs els que estudiàvem. En el meu curs de l'acadèmia Abat Bonito, només érem sis nois i quatre noies fent el batxiller. El senyor Brugulat també em va convèncer que si volia estudiar Filosofia i Lletres amb la mentalitat de poder-me dedicar a escriure anava errat, perquè hauria hagut de treballar com a professor i tampoc no m'hauria quedat temps.

– Us va convèncer?

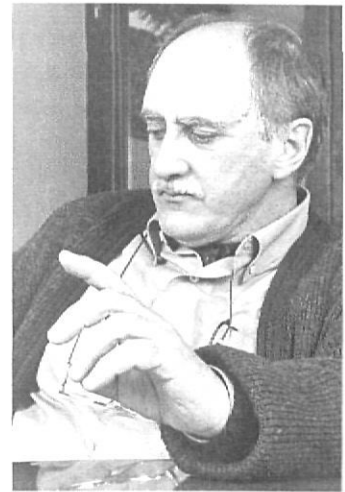
– Sí. Per això vaig anar a parar al ram del tèxtil, que també és molt creatiu. En el meu cas, com que em dedico als tints i els estampats, és interessant, perquè sempre has d'estar al cas de la moda, les noves tendències...

– Vau començar a publicar articles a *Horizontes*, la predecessora de *La Revista de Banyoles*, al final dels anys 50. Llavors al país no hi havia publicacions en català...

– No. Els primers articles els vaig redactar en castellà. Vaig veure ben aviat que havia de prendre una altra opció lingüística. Als 30 anys, vaig aprendre a escriure en català, tot sol. Això vol dir que sempre portes un perdigó a l'ala. Mai no domines prou la llengua. Com que sempre he estat un autodidacte com a escriptor, l'aprenentatge en el domini del català el vaig fer amb els articles sobre Banyoles que publicava a *Horizontes* i que després vaig reunir al llibre *Banyoles vora el llac*. Sempre he seguit la tàctica d'escriure els articles i després agrupar aquest material en un llibre, perquè em sap greu que es perdi o es dispersi. El de *Banyoles vora el llac* el vaig voler presentar a un concurs i me'l vaig fer corregir. El vaig portar a una senyora gran que dominava molt la llengua i em va dir que jo tenia un estil bonic, però que feia moltes faltes. El vaig presentar dues vegades a la Nit de Santa Llúcia. El primer any vaig quedar finalista del premi Maspons i Camarasa, de monografies comarcals, i l'any següent el vaig guanyar. Em va fer una il·lusió tremenda publicar aquest primer llibre. No vivia esperant-lo.

– Aquest guardó us va permetre donar-vos a conèixer en els medis literaris...

– Arran d'haver-lo guanyat, em van entrevistar a *Destino*. El qui em va entrevistar em va preguntar si havia pensat a dedicar-me professionalment a escriure. Li vaig comentar que m'hauria agradat, però que ja treballava com a enginyer. Em va dir «Així no en parlem més», perquè ell pensava com un lladre i guanyava pocs diners. Ja sabia prou bé que li estava insinuant...

(1973), *La volta en carro als Països Catalans* (1980), *Rapsòdia en si fa no fa* (1987), *Novenari* (1988), *Versus* (1989) i *Batenvic* (1990). Té inèdita l'obra de teatre *Botiflers i ceballuts*.

Ha escrit guions per al programa de televisió *Què vol veure?*, que el cantant Pere Tàpias presentava el 1988 a TVE Catalunya. Ha col·laborat a *Horizontes* –on va publicar el seu primer article, el 1958–, *Presència* –on manté la seva columna setmanal *Eix Transversal*–, *El Correo Catalán*, *Avui*, *Tele Estel*, *Figueres V.P.*, *Granollers C.C.*, *Ronçana*, *Revista de Banyoles*, *El Punt* i *El 9 Nou*, entre altres publicacions periòdiques.

És el president del Centre Internacional Escarré per les Minories Ètniques i les Nacions (CIEMEN), amb el qual va entrar en contacte quan va inspirar el fallit *Tren de les Nacions*.

– A l'hora d'escriure, us ha interessat, per damunt de tot, fer literatura d'humor?

– Jo tenia l'aspiració de fer humor perquè m'hi divertia i veia que hi tenia una certa facilitat. M'he adonat, però, que fer humor en literatura és molt poc agraït, en aquest país. Pots ser un dramaturg mediocre i la gent no para de lloar-te. Pots ser un bon escriptor humorista i la gent pensa que fas gràcia, però no et valora, encara que hi hagi el cas d'algun escriptor humorista que arribi a tocar el cel amb la mà. Ara potser es comença a valorar, però la crítica literària continua no fent cas als qui practiquen aquesta mena de gènere. I no és conscient que escriure amb humor costa molt més que escriure en un to seriós, perquè has de buscar sempre la punxa, el doble sentit...

– Des de fa trenta-dos anys, viviu entre Lliçà d'Amunt i Banyoles. Us sentiu arrelat a Lliçà d'Amunt?

– Jo sóc i em sento de Banyoles, però també penso que cadascú s'arrela al lloc on viu. A Lliçà d'Amunt, sempre m'hi he sentit molt bé. Vam començar a organitzar-hi activitats fa trenta anys, al voltant de la parròquia, que llavors era l'únic nucli actiu del poble. Vam inventar-nos el nom de la Vall del Tenes per designar la zona que abasta les poblacions que hi ha en el curs d'aquest riu. Vam fundar-hi la Colla del Pa amb Tomàquet...

– A què es dedica la Colla del Pa amb Tomàquet?

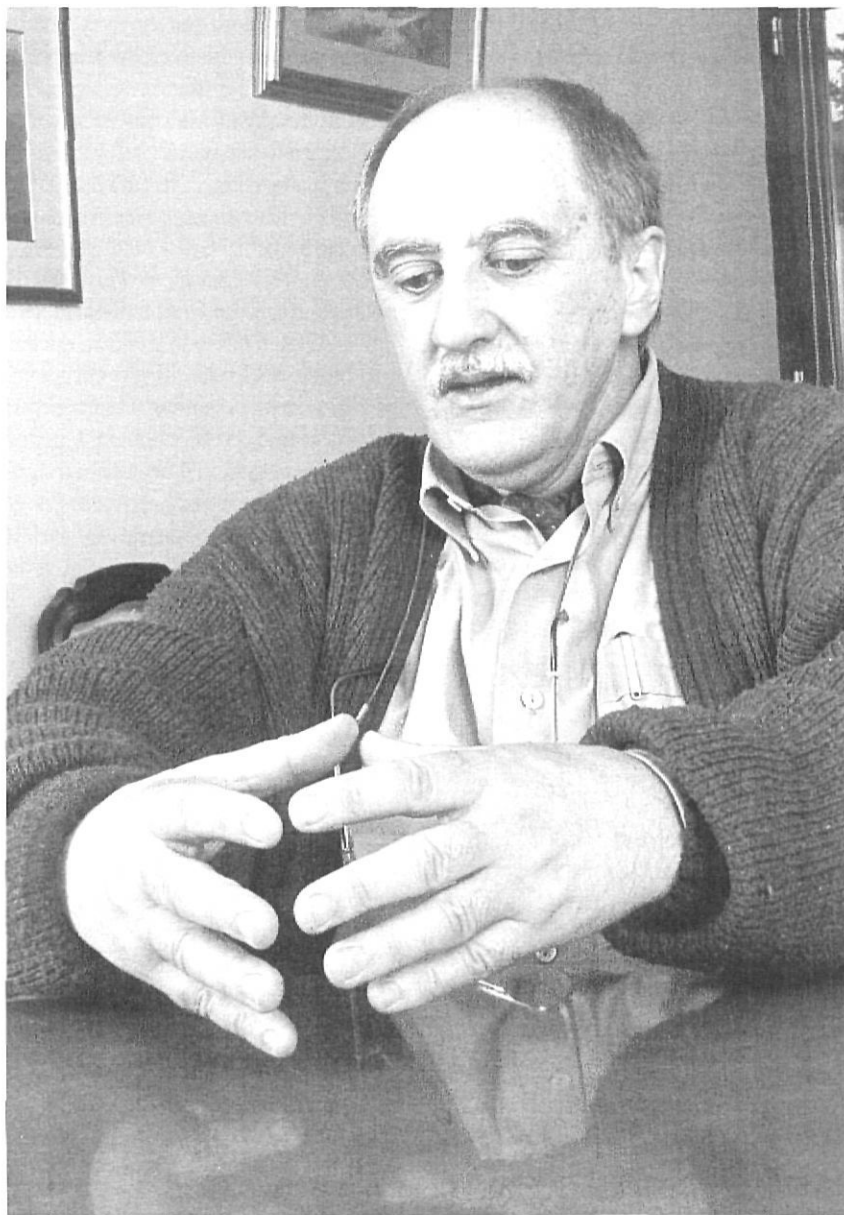
– Ara a no gaire res, però vam arribar a fer la Volta amb Carro als Països Catalans. La idea va néixer arran d'un dels sopars que fèiem cada quinze dies. Hi convidàvem sempre algú interessant: Agustí Montal quan era el president del Barça, l'humorista Cesc, el ciclista Poblet, Heribert Barrera, Miquel Roca, etc. Havien vingut molts polítics, sobretot en època d'eleccions, que era quan no costava gaire fer-los venir... Eren sopars relaxats i informals que aglutinaven la gent del poble. La idea de convocar-los la vam tenir perquè volíem organitzar conferències i teníem el problema que no sabíem si fer-les abans de sopar o després. Abans de sopar no anava bé, perquè la gent en aquell temps encara havia de munyir

les vaques. Després de sopar tampoc no anava bé, perquè ja era molt tard. Vam veure que el millor era trobar-nos per sopar i portar el conferenciant al restaurant. Vam creure que havíem de preveure un menjar senzill, de pa amb tomata amb pernil o botifarra, perquè no costés gaires diners i poguéssim venir-hi tothom. La fórmula va ser un èxit. Llavors, és clar, ens vam batejar amb el nom de la Colla del Pa amb Tomàquet. També vam crear el govern de la Vall del Tenes, per divertir-nos i preparar una mena de joc en què tots arribàvem amb el cotxe fent veure que inauguràvem no-sé-què. El restaurant on sopàvem, La Cruïlla, el vam convertir en el Palau d'Hivern del govern de la Vall del Tenes...

– Potser inspirat per l'experiència de viatjar constantment de Lliçà d'Amunt a Banyoles i viceversa, heu escrit: «La vida sense l'exercici oportú i continuat del viceversa pot ser un desastre moral i material». Què vau voler dir amb aquesta frase?

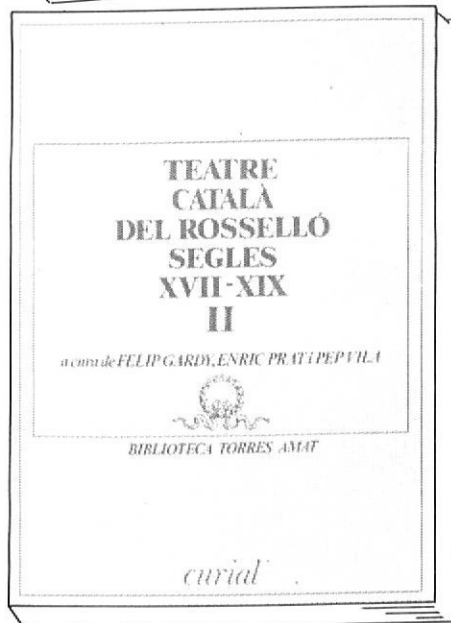
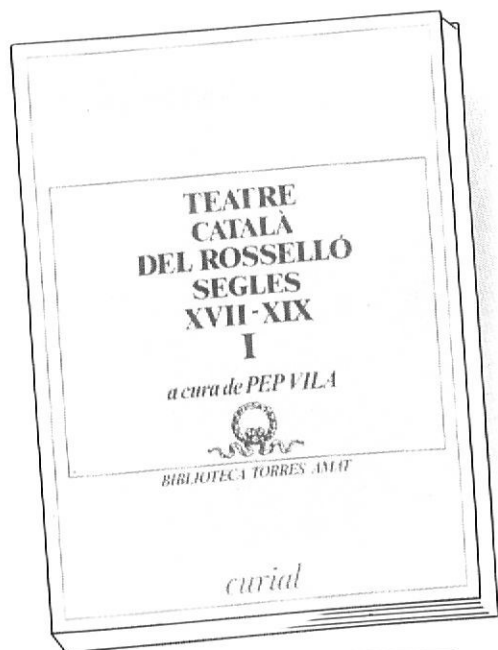
– Em temo que no és gaire més que un frase. Moltes vegades som esclaus d'una frase ben trobada. Diuen que els poetes enfoquen el poema pel primer vers i llavors la feina és acabar-lo. Troben un vers que els agrada –per exemple, «La llum que cau sobre la muntanya»– i el maldecap és no deixar el poema en aquesta única línia. Sovint la consistència rau més en el fet que ens agrada la frase que no pas que sigui veritat...

Xevi Planas

curial edicions catalanes

Teatre català del Rosselló Segles XVII-XIX

I

A cura de Pep Vila.

La *Relació dramàtica de la nativitat del Fill de Déu* i la *Lloa per la comèdia del «Desdeny ab lo desdeny»* eren fins ara dues obres inèdites i desconegudes, l'edició de les quals constitueix una nova aportació a l'estudi del nostre teatre barroc.

«Biblioteca Torres Amat», 7

II

A cura de Felip Gardy,
Enric Prat i Pep Vila.

Lo judici de Paris, pastor és una obra bilingüe catalano-occitana del segle XVIII (1730), anònima, de tema mitològic, conservada en un únic manuscrit de la Biblioteca Municipal de Montpeller.

«Biblioteca Torres Amat», 10

curial edicions catalanes

bruc, 144 - 08037 barcelona - t. 458 81 01 i 207 13 40